

25 nov. 2019, Krijtberg. Christus-Koning. Peter van Dael SJ
Dan. 7:13-14; Openb. 1:5-8, Joh. 18:33-37

GEESTELIJK GEZAG TEGENOVER WERELDLIJKE MACHT

Christus Koning

We vieren vandaag, op de laatste zondag van het kerkelijke jaar, het hoogfeest van Christus Koning. Het feest is in 1925 ingesteld, in een tijd waarin ten gevolge van de Eerste Wereldoorlog allerlei vorstenhuizen waren gesneuveld. Het feest werd in de periode van de verzuiling en van de emancipatie van de katholieken groots gevierd. Allerlei nieuwe kerken werden aan Christus Koning toegewijd. Nog in 1959 kwam de Christus Koningkerk in Watergraafsmeer tot stand als votiefkerk uit dank dat Amsterdam tijdens de Tweede Wereldoorlog was gespaard voor bombardementen. Men zong destijds uit volle borst:

*'Aan U, o Koning der eeuwen, aan U is de zegekroon.
Onsterfelijk schittert uw glorie, door alle haat en hoon.
De volkeren verdwijnen maar luider klinkt het lied.
De wereldzon blijft schijnen, haar glanzen sterven niet'*
(Herman Schaepman, 1871).

Overal verschenen Heilig-Hartbeelden waarbij Christus als koning werd verbeeld met kroon en scepter.

Een vroegchristelijke sarcofaag

Het evangelie van vandaag over Jezus en Pilatus klinkt minder triomfantelijk. Een treffende illustratie van Jezus die voor Pilatus staat treft men aan op een vroegchristelijke sarcofaag.[1] Jezus is gekleed in het gewaad van de leraar. Hij maakt een spreekgebaar. Hij wordt begeleid door een gehelmde soldaat. Tegenover hem zien we Pilatus. Hij zit op een magistratenzetel en houdt zijn hand tegen zijn kin, terwijl een dienaar klaar staat om zijn handen 'in onschuld te wassen'. De hand tegen de kin is een verlegenheidsgebaar. Pilatus weet geen raad met Jezus, hij wordt als het ware door hem

verslagen. Jezus van de andere kant straalt rust en zekerheid uit. Hij is de overwinnaar. Hier is treffend in beeld gebracht wat aan de hand is: de weerloosheid van Jezus' woord tegenover de landvoogd. Maar ondanks deze weerloosheid is het gezag van Jezus superieur ten opzichte van de macht van Pilatus.

Geestelijk gezag tegenover wereldlijke macht

De voorstelling illustreert dus twee soorten van hoogheid. De hoogheid van de wereldlijke macht van Pilatus tegenover de hoogheid van het geestelijke gezag van Jezus. Pilatus vroeg Jezus of hij de 'koning van de Joden' was. Maar Jezus is geen koning van de Joden in de betekenis van koning van Juda. Het was Pilatus zelf die als landvoogd functioneerde als koning van Juda. Maar Jezus' koninkrijk is 'niet van hier'. Hij is dus geen concurrent van Pilatus. Tot zijn opluchting merkt Pilatus dat Jezus' koningschap van een heel andere orde is. Hij kan hem dus eigenlijk niet veroordelen. Toch zal hij dat uiteindelijk doen, uit pragmatische en opportunistische motieven. Hij zal een onschuldige opofferen om onrust in zijn machtsgebied te voorkomen en om zijn eigen positie niet in gevaar te brengen. Pilatus representeert een regime dat uit is op zelfhandhaving, desnoods ten koste van een weerloze. Pilatus met zijn wettige bevoegdheid staat tegenover Jezus met zijn morele macht. Maar de verliezer Jezus zal uiteindelijk winnen.

Bijbelse kritiek op het koningschap

Laat ons verder doordenken over het koningschap van Jezus in het licht van wat Israël van een koning verwachtte. Aan-van-ke-lijk kende Israël geen koning. En toen het volk een koning wilde hebben, net als de buurvolken, werd het gewaarschuwd. Volgens Samuël zullen de Israëlieten er spijt van krijgen: indien ze een koning krijgen, zullen ze op den duur zijn slaven worden (1 Sam. 8:5-18). Als er dan toch per se een koning moet komen, dan onder welom-schreven voorwaarden: deze koning zal zich laten leiden door de tora (Deut. 17:14-20), hij zal opkomen voor het recht van de armen (psalm 72:2,4). In feite heeft nauwelijks een koning aan dit ideaal-beeld beant-woord. Degene die dit ideaal het meeste benaderde zou koning David geweest zijn. In de tijd dat er geen koningen meer waren, bleef men dromen van zo'n koning. Voor de volgelingen van Jezus was hij zo'n koning.

Meewerken aan een menselijke samenleving

Pilatus en Jezus: het machtige Romeinse rijk, dat allang niet meer bestaat, tegenover de inspiratie die nog steeds uitgaat van Jezus, die woorden van bemoedi-ging sprak, mensen nabij was en genezend aan-raakte. Hier wordt onderdruk-kende macht gecontrasteerd met inspir-erend gezag, waar je je graag aan over-geeft.

Nu is het koningschap van Christus niet van deze wereld, maar het wordt wel in de wereld uitgevoerd. Aan ons de opdracht om het door Jezus geleefde ideaal verder te realiseren. Zijn koningschap is wel niet van deze wereld, maar dit betekent niet dat zijn rijk louter inwendig is. Het bestaat niet alleen uit idealen en aspiraties, en is niet alleen een kwestie van een leer, maar heeft ook met ons handelen te maken. De waarheid waar Jezus en zijn volgelingen voor staan is geen abstracte formule, maar een daad, een waarheid die gedaan moet worden. Het betekent zorg voor de ander die op jou is aangewezen, ook al kost het iets van jezelf. Christus belijden als koning betekent meewerken aan een menselijke samenleving.